

KIURUVEDEN
KAUPUNKI

ARVIOINTIKERTOMUS 2017

Tarkastuslautakunta

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2017

SISÄLLYSLUETTELO	Sivu
1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	2
2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄ, KOKOONPANO JA TYÖSKENTELY	3
3. KAUPUNGIN STRATEGISET TAVOITTEET	5
4. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	6
5. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	
5.1 KAUPUNGINHALLITUS	11
5.2 OPETUSLAUTAKUNTA	16
5.3 SIVISTYSLAUTAKUNTA	18
5.4 TEKNINEN LAUTAKUNTA	20
6. INVESTOINNIT	23
7. KAUPUNKIKONSERNI	23
8. HENKILÖSTÖ	26
9. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA SEKÄ KONSERNIVALVONTA	27
10. VUODEN 2016 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHDYT TOIMENPITEET	28
11. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	29
12. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE	30

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2017

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Kiuruveden kaupunginvaltuusto on asettanut niin taloudelliset, kuin toiminnalliset tavoitteet hallintokunnille, hyväksyessään toimintasuunnitelman ja talousarvion kokouksessaan. Tarkastuslautakunnan tehtävä on arvioida kuinka nämä tavoitteet ovat toteutuneet ja laatia siitä arviointikertomus.

Vuosi 2017 oli poikkeuksellinen vuosi, sillä valtuustokausi vaihtui keskellä vuotta. Arviointia vuoden osalta teki siis kaksi eri lautakuntaa. Itse koen suurta tyytyväisyyttä, että sain jatkaa tarkastuslautakunnan puheenjohtajana, molempien lautakuntien osoittautuessa aktiivisiksi, keskusteleviksi ja kantaaottaviksi.

Vuoden 2017 tilinpäätös oli ylijäämäinen, vaikka taloudelliset haasteet olivat lähes käsinkosketeltavia. Hallintokunnat ovat tehneet hyvää työtä ja jälleen kerran kaupungin omat menot pysyivät hyvin budjetissaan. SOTEn maksuosuuden ylitys jäi poikkeuksellisen pieneksi.

Itse koen tärkeänä henkilöstön työssä jaksamisen. Henkilöstön keski-ikä nousee ja sairauspoissaolojen määrä on lisääntynyt edellisestä vuodesta. Ylikuormittunut ja väsynyt työntekijä usein myös sairastuu helpommin. Tähän tulee kiinnittää jatkossakin huomiota.

Käydessäni läpi kaupungin hyvinvointiraporttia 2017, ensireaktioni oli tyrmistynyt. Tulokset puhuvat karkeaa kieltään, kuinka kiuruvetiset nuoret voivat huonosti. Erilaisten huumausainneiden käyttö on lisääntynyt entistä nuorempien keskuudessa. NEET-nuorten (työn ja koulutuksen ulkopuolelle jäävät nuoret) määrä on suhteutettuna Suomen toiseksi korkein. Kiuruvedellä kuitenkin nuorten eteen tekee äärimmäisen tärkeää työtä muun muassa ”Etsivä nuorisotyö”. Olisi äärettömän tärkeää, että tämäntyyppinen nuorisotyö saisi jatkaa, eikä rahoituksen epävarmuus saisi olla työn esteenä.

Asumme ja elämme viihtyisässä ja eteenpäin pyrkivässä maalaiskaupungissa. Olemme vireä kunta, joka tarjoaa paljon aktiviteetteja asukkailleen. Vapaa-ajanpalvelumme kilpailevat kattavuudessaan isoimpienkin kaupunkien kanssa. Kulttuuritarjonta on monipuolista. Me kiuruvetiset saamme olla tyytyväisiä kaupunkimme panostuksiin.

Lautakunnan puheenjohtajana haluan kiittää luottamushenkilöitä, hallintokuntia ja henkilökuntaa hyvästä yhteistyöstä. Kanssanne työ jatkuu syksyllä, silloin keskitymme tähän vuoteen. Lämmin kiitos myös lautakunnan sihteerille, joka on tehnyt suuren työn työstäessään arviointikertomuksen kirjalliseen muotoonsa.

Rentouttavaa kesää kaikille!

Sirpa Piippo
tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄ, KOKOONPANO JA TYÖSKENTELY

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmistettava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuntalain 121 §:n lisäksi tehtävistä on määräykset Kiuruveden kaupungin hallintosäännössä.

Kuntavaalien ajankohdan muuttumisen vuoksi vuoden 2012 valitun valtuuston toimikautta jatkettiin kuntalain (410/2015) 147 §:n 2 momentin siirtymäsäännöksen perusteella vuoden 2017 toukokuun loppuun. Valtuuston toimikauden jatkuminen merkitsi myös sitä, että valtuuston toimikautta vastaavaksi toimikaudeksi valittujen kunnan muiden toimielinten jäsenten toimikausi jatkui myös vuoden 2017 toukokuun loppuun.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 31.5.2017 saakka (läsnäolot kokouksissa):

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Piippo Sirpa, puheenjohtaja (6)	Tikkanen Maarit
Toivanen Sisko, varapuheenjohtaja (5)	Remes Pentti
Autio Rauno (5)	Arbelius Tarja
Jokitalo Irja (6)	Siponen Markku
Keskitalo Harri (7)	Heinonen Sami

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.6.2017 alkaen (läsnäolot kokouksissa):

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Piippo Sirpa, puheenjohtaja (6)	Kärkkäinen Marja-Leena
Tapaninen Juha Tapaninen, varapj. (6)	Kärkkäinen Risto
Arbelius Tarja (6)	Autio Rauno
Keskitalo Harri (5)	Hiltunen Olavi
Kulhomäki Anni (1)	Laitinen Maija (2)

Tarkastuslautakunta kokoontui 1.1. - 31.5.2017 seitsemän kertaa ja 1.6 – 31.12.2017 kuusi kertaa. Varsinaisen v. 2016 arviointikertomuksen työstämisen tarkastuslautakunta on tehnyt kokouksissaan maaliskoukokuun 2017 aikana.

Lautakunnassa päätöksenteko on tapahtunut puheenjohtajan selostuksen pohjalta. Lautakunnan sihteerinä on toiminut kaupunginjohtajan sihteerinä Arja Remes. Sihteerinä toimii kokouksissa pöytäkirjanpitäjänä sekä avustaa lautakuntaa kokousten ja arviointikertomuksen valmistelussa.

Valtuusto valitsi 20.3.2017 § 15 tarkastuslautakunnan valmistelusta kaupungin ja tytäryhteisöjen vuosien 2017-2020 (mahdollinen optiovuosi 2021) tilintarkastusyhteisöksi KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:n ja vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT, KHT Tapio Raappanan.

Vastuunalainen tilintarkastaja oli kokouksissa läsnä kolme kertaa ja kerran raportointi tapahtui etäyhteydellä.

Tarkastuslautakunta hyväksyi 26.6.2017 sopimuksen tilintarkastuspalveluiden tuottamisesta. Tilintarkastajan tilintarkastussuunnitelma ja vuoden 2017 tilintarkastusohjelma esiteltiin tarkastuslautakunnalle 26.6.2017.

Työskentely

Arviointityön toteuttamiseksi tarkastuslautakunta hyväksyi 22.8.2017 koko toimikauttaan koskevan arviointisuunnitelman. Tarkastuslautakunta on noudattanut toiminnassaan tilivuodelle 2017 laatimaansa työohjelmaa. Ensimmäisenä toimintavuonna 2017 tarkastuslautakunta tutustui yleisellä tasolla palvelukeskuksiin ja niiden toimintoihin.

Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu valtuuston hyväksymään vuoden 2017 talousarvioon, kaupunginhallituksen käsittelemään tilinpäätökseen, tilintarkastajan suullisiin ja kirjallisiin raportteihin, tilintarkastuskertomukseen, toimielinten pöytäkirjoihin, henkilöstöraporttiin sekä sisäisen valvonnan vuosiraporttiin. Valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisessa keskeinen tietolähde on toimintakertomuksen toteutumisvertailu.

Vuonna 2017 tarkastuslautakunnan haastateltavana kävivät kaupunginjohtaja, talousjohtaja, vs. kaupunginsihteeri, tekninen johtaja, sivistystoimen vastaava, kaupunginhallituksen puheenjohtaja, Kiinteistö Oy Kiuruveden Kiurunkulman toimitusjohtaja ja Kiuruveden Yrityskiinteistöt Oy:n tj-palvelut Pirjo Manninen. Lisäksi tarkastuslautakunta teki tutustumiskäynnin terveyskeskuksen remontoituihin tiloihin 21.11.2017.

Tarkastuslautakunta osallistui tarkastuslautakuntien koulutuspäiville Kuopiossa 12.9.2017.

Arviointityön tukena tarkastuslautakunnalla on käytössä arviointilomake, joka antaa perustietoja tulosalueen toiminnasta mm. toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista. Kyselyllä selvitetään perustietojen lisäksi haastateltavan oma arvio siitä, miten toimintaa on ohjeistettu ja miten toimintaa on käytännössä toteutettu ja kehitetty. Tarkastuslautakunta arvostaa, että kuultavat ovat täyttäneet arviointilomakkeen perusteellisesti ja käyttäneet siihen työpanostaan.

Tarkastuslautakunnan jäsenillä on käytössään kaupungin ipadit. Kaupungin verkkosivuilla on runsaasti tarkastustyössä tarvittavaa materiaalia mm. kaupunkistrategia, hallintosäätö, talousarvio- ja suunnitelma, konserniohje, viranhaltijan päätökset sekä toimielinten päätöspöytäkirjat. Tarkastuslautakunnan kokousmateriaali julkaistaan tarkastuslautakunnalle sähköisesti intrassa.

Kuntalain 84 §:n velvollisuus sidonnaisuuksien ilmoittamisesta tuli voimaan 1.6.2017.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen valvonta, ilmoitusten käsittely ja vieminen valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuuksista pidetään rekisteriä. Tarkastuslautakunta hyväksyi 22.8.2017 henkilötietolain mukaisen rekisteriselosteen ja nimesi rekisterin ylläpitäjäksi tarkastuslautakunnan sihteerin. Kaikki kuntalaissa määritetyt luottamushenkilöt ja viranhaltijat antoivat sidonnaisuusilmoitukset ja ne julkaistiin kaupungin verkkosivuilla 26.9.2017. Valtuusto merkitsi sidonnaisuusilmoitukset tiedokseen 13.12.2017.

Tarkastuslautakunnan 2017 – 2021 jäsenten esteellisyydet

Sirpa Piippo:	opetuslautakunta nyk. sivistyslautakunta
Juha Tapaninen:	opetuslautakunta nyk. sivistyslautakunta
Tarja Arbélius:	Ylä-Savon Sote kuntayhtymä 31.5.2017 saakka
Harri Keskitalo:	sivistyslautakunta 31.5.2017 saakka
Anni Kulhomäki:	sivistyslautakunta 31.5.2017 saakka Ylä-Savon Sote kuntayhtymä 1.6.2017 alkaen (ympäristölautakunta)

Esteellisyydet on huomioitu tarkastuslautakunnan kokouksissa, eivätkä esteelliset ole osallistuneet näitä toimialoja koskevien asioiden käsittelyyn eivätkä arviointiin.

3. KAUPUNGIN STRATEGISET TAVOITTEET

Valtuusto hyväksyi Kiuruveden kaupunkistrategian vuosille 2013-2016 kokouksessaan 12.12.2013. Valtuusto hyväksyi strategian toteutumisen arvioinnin ja päivityksen vuosille 2016-2017 kokouksessaan 8.2.2016.

Strategiassa Kiuruveden visioksi on määritelty ”*Kiuruvesi on yläsavolainen, kehittyvä maaseutukaupunki*”.

Kiuruveden kaupunkistrategian strategia-alueet:

Kuntatalous ja konserniohjaus

Elinkeinopohja

Väestö ja asuminen

Kunnan omat palvelut ja henkilöstö

Kunta, seutu- ja maakuntayhteistyö sekä kansainvälinen yhteistyö

Strategian toteutumista seurataan osavuositarkastuksissa ja toimintakertomuksissa. Tarkastuslautakunta arvioi osaltaan strategian toteutumista.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Uuden kuntalain määrittelyjen mukainen kaupungin strategian valmistelu käynnistyi uuden valtuuston järjestäytymisen ja toimielimien valinnan jälkeen. Valtuusto hyväksyi 19.3.2018 § 10 Kiuruveden kaupungin strategian vuosille 2018-2021.

Kaupunkistrategia on kaupungin tärkein johtamista ja toimintaa ohjaava asiakirja. Siinä valtuusto päättää toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista, ja talousarvio tulee laatia siten, että se toteuttaa voimassa olevaa strategiaa. Myös kaupungin keskeisten suunnitelmien, ja ohjelmien tulee toteuttaa kaupunkistrategiaa. Tytäryhteisöjen tulee toteuttaa kaupunkistrategian linjauksia toiminnassaan.

V. 2017 tarkastuslautakunnan arviot perustuvat kaupungin strategiaan vuosille 2013-2017.

*Tarkastuslautakunta huomioi, että **strategian lopullista arviointia**; - missä onnistuttiin, missä epäonnistuttiin- ei tehty vuonna 2017 vaikka maininta lopullisesta arvioinnista on kaupunkistrategian toimeenpanossa ja seurannassa. Ed. tarkastuslautakunta v. 2016 arviointikertomuksessaan muistutti, että strategian lopullinen arviointi tulee tehdä.*

Tarkastuslautakunnan arvioinnin mukaan kaupunki on pyrkinyt toteuttamaan strategian linjauksia päätöksenteossa sekä käytännössä.

Strategian kuntataloustavoite; taseeseen ei synny alijäämää, toteutui. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä taseen ylimäärä on n. 1,4 milj.€.

Konserniohjauksen vahvistaminen kaupunginjohtaja/hallitus:

Tarkastuslautakunta tyytyväisenä huomioi, että uuden valtuustokauden alusta konserniohjtaja-kaupunginjohtaja ei ole enää tytäryhtiöiden hallituksessa. Kaupunginjohtajalla on Koy Kiuruveden Kiurunkulman ja Kiuruveden Yrityskiinteistöt Oy:n hallituksen kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus, mutta hän ei ole hallituksen varsinainen jäsen eikä puheenjohtaja.

Kaupunkistrategian mukaan kaupungin (myös konsernin) lainamäärä asukasta kohti ei saa ylittää maan keskiarvoa. Kaupungin lainamäärä sekä konsernin lainamäärä ylittää maan keskiarvon. Kaupungin lainakanta on 3.788 €/asukas, koko maan keskimääräinen lainakanta on 2.933 €/asukas. Kiuruveden konsernilainakanta on 6.821 €/asukas, koko maa 6.299 €/as.

Strategian tavoite; Kiuruveden Yrityskiinteistöt Oy:n talouden saattaminen kirjanpitolain ja Kilan vaatimuksen mukaiseksi - Kaupunki on kirjannut tytäryhtiön arvonalennusta vuosina 2014-2017 yhteensä n. 2,1 milj.€. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä arvonalentumista on kirjattu n. 447.000 euroa. Tämän jälkeen on kirjattu kaikki vuoden 2016 loppuun mennessä muodostuneet arvonalennukset.

Strategiassa tavoite – tasapainoinen väestörakenne ja muuttotappiokehityksen loiventaminen - Kaupungin väestöllinen huoltosuhde oli 2000-luvun alussa 64,2. Vuonna 2016 väestöllinen huoltosuhde oli 74,8 ja tulee jatkossa edelleen heikkenemään (vert. koko maa 59,1, Pohjois-Savo 61,8, Ylä-Savo 70,3).

Vuoden 2017 alussa Kiuruvedellä oli asukkaita 8.444 ja vuoden lopussa 8.285, joten väestö väheni kertomusvuonna 159 hengellä. Syntyneitä oli 72 ja kuolleita 120 eli nettomuutos tältä osin oli – 48. Kuntien välinen nettomuutto oli -86 henkilöä. Nettomuutto kasvaa edelleen, kaupungin houkuttelevuutta ja vetovoimaisuutta tulisi parantaa.

Tarkastuslautakunta huomioi, että toimintakertomus ei sisällä strategisten tavoitteiden toteutumisen arviointia.

4. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIINTI

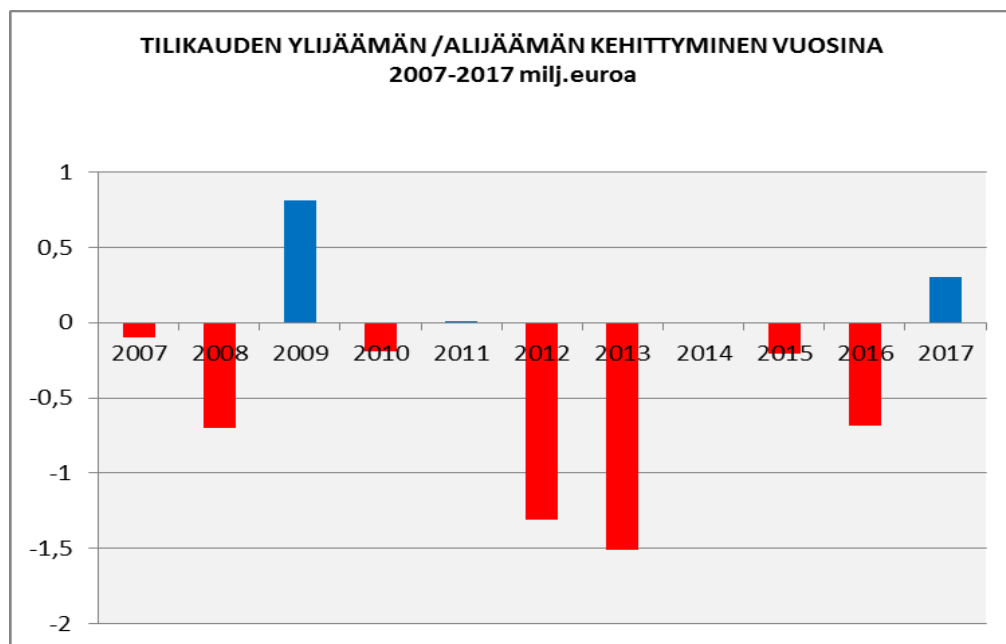
Kiuruveden kaupungin taloudellista asemaa voidaan kuvata sekä kaupungin että kaupunki-konsernin näkökulmasta seuraavaan taulukkoon otettujen keskeisten tulos- ja rahoituslaskelman ja taseen tunnuslukujen avulla.

TALOUDEN TUNNUSLUKUJA 2017

	Kaupunki	Konserni
Toimintatuotot/toimintakulut %	11,2	47,1
Vuosikate/poistot %	107	104
Vuosikate/asukas €	511	810
Investointien tulorahoitus %	107,8	98,0
Kassan riittävyys, pv	38	4
Omavaraisuusaste %	47,4	35,1
Suhteellinen velkaantuneisuus %	55,3	62,8
Kertynyt ali/ylijäämä, €/asukas	168	317
Lainat, €/asukas	3787	6820

Kiuruveden kaupungin vuoden 2017 tilinpäätös on ylijäämäinen 305.909 euroa.

Kaupungin taseessa on aikaisempien vuosien ylijäämää 1,1 milj.euroa.
V. 2017 ylijäämän johdosta se kasvoi n. 1,4 milj.euroon.

Kaupungin tuloveroprosentti vuonna 2017 oli 20,75 %.

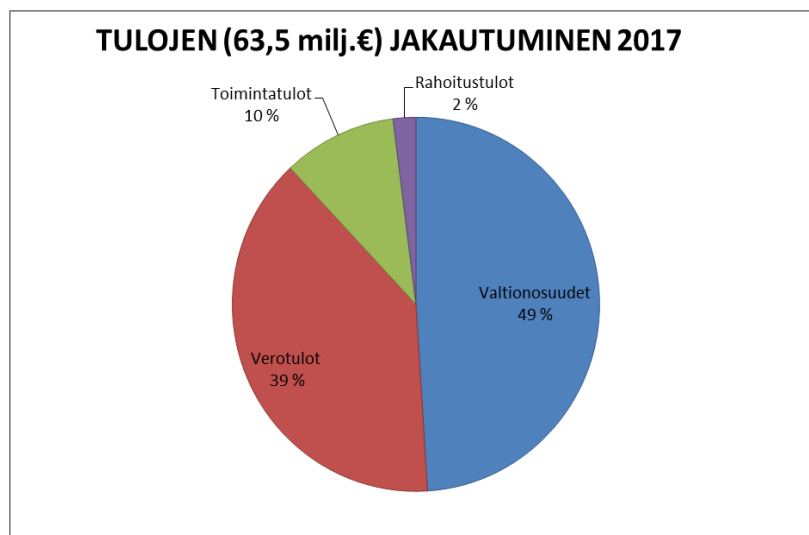

Vuonna 2017 kaupungin toimintatuotot olivat n. 6,6 milj.€ ja toimintakulut olivat n. 59,1 milj.€. Verotuloja kertyi yhteensä n. 24,5 milj.€ (tuloveroa 20,8 milj.€, kiinteistövero 1,7 milj.€ ja yhteisövero 2,0 milj.€). Valtionosuuksia kertyi yhteensä n. 31,2 milj.€, josta verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus oli 8,5 milj.€.

Verotulot kasvoivat n. 935.000 euroa vuoteen 2016 verrattuna eli 4,0 % ja niitä kertyi n. 940.000 € arvioitua enemmän. Kiuruvedellä verotuloja on 2.957 €/asukas ja se on vähän koko maahan ja Pohjois-Savon kuntiin verrattuna.

Valtionosuudet vähenivät edellisvuodesta n. 18.000 euroa eli -0,1 %. Valtionosuudet alittivat muutetun talousarvion n. 9.000 eurolla. Kiuruvedellä on valtionosuuksia 3.772 €/asukas.

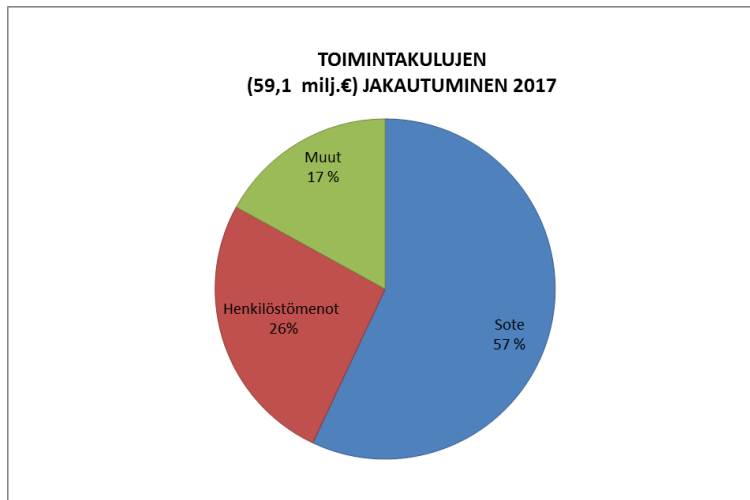
Verotulot:
kunnallisveron osuus 85 %
kiinteistöveron osuus 7 %
yhteisöveron osuus 8 %

Toimintatuotot vähenivät n. 293.000 euroa vuoteen 2016 verrattuna eli -4,3 %. Toimintatuotot toteutuivat n. 119.000 euroa yli muutetun talousarvion, toteutumisen oli 101,8 %.

Toimintakulut pienenevät n. 187.000 euroa vuoteen 2016 verrattuna eli -0,3 %. Toimintakulut alittivat muutetun talousarvion n. 525.000 eurolla. Toteutumisen oli 99,1 %.

Kaupungin oman toiminnan toimintakulut pienenevät -0,4 % ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän oman toiminnan maksuosuus pienehti -0,3 % vuoden 2016 talousarvioon verrattuna.

Palvelujen ostot kasvoivat n. 171.000 euroa vuoteen 2016 verrattuna eli 0,4 %. Palvelujen ostot alittivat muutetun talousarvion n. 267.000 eurolla.

SOTE: Maksusuudet Ylä-Savon SOTE kuntayhtymälle
Henkilöstömenot: Palkat, palkkiot ja henkilöstösivukulut
Muut: Kaikki muut kaupungin menot

Tilikaudelta 2017 vuosikatetta kertyi n. 4,24 milj.€ eli n. 511 € asukasta kohti. (v. 2016 2,89 milj. € ja 342 €/as). Vuosikate riittää kattamaan 3,5 milj.€ suuruiset suunnitelmapoistot ja arvonalentumiset. Kertomusvuonna vuosikate oli poistoista ja arvonalentumisista 107 % (ed. vuonna 79 %). Kun tunnusluvun arvo on 100 % katsotaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä.

Kaupungin lainakanta nousi edellisen vuoden 29,17 milj. eurosta 31,38 milj. euroon.

Kaupungilla on sijoitusvaroja, joiden markkina-arvo oli vuoden lopussa n. 7,2 milj.€ ja tase-arvo oli n. 6,6 milj.€. (ed. vuosi 7,4 milj.€ ja 6,7 milj.€) Sijoitusvaroja hoitaa kaksi ulkopuolista varainhoitajaa (OP Varainhoito Oy ja Elite Alfred Berg). Sijoituksia kotiutettiin kertomusvuoden aikana 580.000 euroa. Vuonna 2017 markkina-arvo pieneni -3,0 %, mutta ilman kotiutusta se olisi kasvanut 4,8 %.

Merkittävimmät poikkeamat tilinpäätösvuoden talousarvioon, joita valtuusto ei ole hyväksynyt

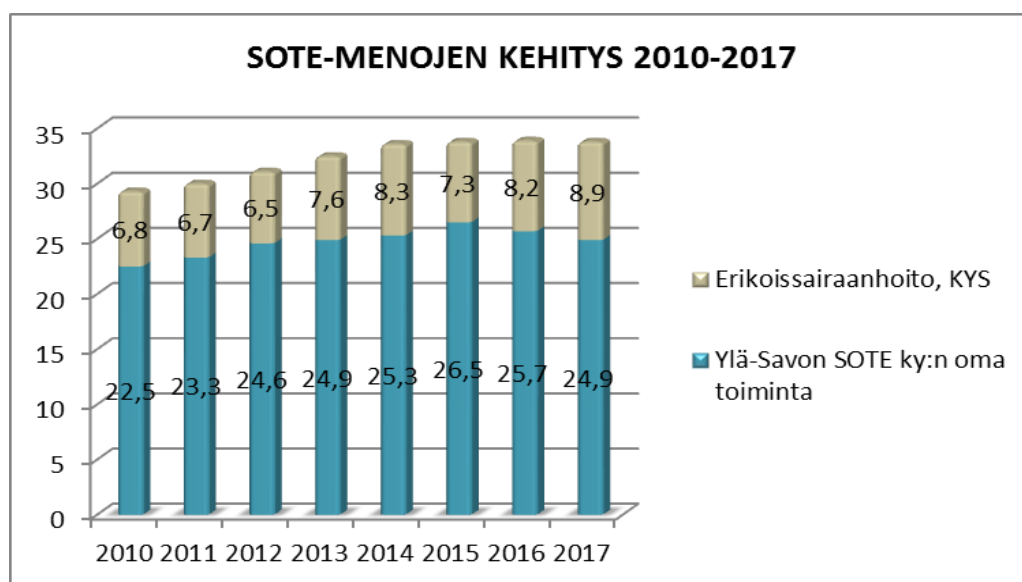
Muita valtuustoon nähden sitovien määrärahojen poikkeamat ovat seuraavassa taulukossa.

	Tulojen alitukset	Menojen ylitykset
Käyttötalous		
Yleishallinto	17.697	
Elinkeinojen kehittäminen (netto)		43.203
Maataloushallinto	9.611	
Varhaiskasvatus	25.759	
Peruskoulutus		17.416
Lukiokoulutus	12.013	
Vapaa-aikapalvelut	45.688	

Rakennusvalvonta	19.251	
Tiet ja alueet		116.592
Kiinteistöt		132.209
Vesi- ja viemärlaitos		19.387
Investoinnit / Kiinteistöt		63.407

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän maksuosuutta varten varattu määräraha on ylittynyt joka vuosi, joskin se kertomusvuonna oli ennakoitua pienempi. Kertomusvuonna ylitys oli 60.000 euroa alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Viime vuosina ylitys on vaihdellut vuosittain 1-1,5 milj.€ alkuperäiseen talousarvioon ja 0,2 -0,8 milj.€ muutettuun talousarvioon verrattuna.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Erittäin positiivinen asia on, että kaupungin tilinpäätös on pitkästä ajasta ylijäämäinen. Syitä tähän on useita: kaupungin verotuloja kertyi 940.000 euroa arvioitua enemmän ja SOTE:n maksuosuuden ylitys jäi poikkeuksellisen pieneksi johtuen kuntayhtymän omien menojen huomattavasta allittumisesta, mikä liki kompensoi erikoissairaanhoidon menojen ylityksen.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että kaupunki sai lisättyä puskuria tulevaa varten. Sote- ja maakuntauudistus siirtää esim. sosiaali- ja terveydenhoidon ja pelastustoimen järjestämisen ja rahoittamisen maakuntiin. On kysymysmerkki, miten kaupungin valtionosuuksille jatkossa käy.

Tarkastuslautakunta tyytyväisenä huomioi, että vuosikate kattaa kuluneena vuonna poistot ja arvonalentumiset.

Kaupunki teki lisäpoistoja 380.000 euroa (Leivonen 200.000 €, Puistolän päiväkotiki 110.000 €, paloaseman miehistön väistötila 45.000 €, Väre 25.000 €) ja varautui näin tulevaan.

Tilinpäätös sisältää 447.000 euron arvonalennuksen koskien Yrityskiinteistöt Oy:n osakkeita. Kaikki vuoden 2016 loppuun mennessä muodostuneet arvonalentumiset on kirjattu (2,2 milj. €).

Kaupungin omat käyttötalousmenot ovat hallinnassa ja tiukassa seurannassa. Kaupungin omat toimintakulut toteutuivat -4,0 % edellisestä vuotta pienempinä.

Toimintatuottojen toteutuminen oli 101,8 % vaikkakin vähenivät ed. vuoteen verrattuna -4,3 %. Kiuruvedellä on oman toiminnan tuottoja vähän. Kiuruveden luku (toimintatuotot %:a toimintakuluista) on 11,2 % ja se on pieni koko maahan ja Pohjois-Savon kuntiin verrattuna.

Vuoden 2017 lopussa kaupungin takaukset olivat n. 17,4 milj.€, joista tytäryhteisöille annettuja takauksia on n. 16,1 milj.€.

Omavaraisuusaste laskee hieman edellisvuodesta ollen kertomusvuonna kaupungin osalta 47,4 % ja konsernin osalta 35,1 %. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakaavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Hyvänä tavoitetasona pidetään 70 %:n omavaraisuutta. 50 % tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävää suurta velkarasitetta.

Tarkastuslautakunta huolestuneena huomioi, että kaupungin lainamäärä kasvoi 2,2 milj. € edelliseen vuoteen verrattuna ja konsernin lainakanta 1,9 milj. € edelliseen vuoteen verrattuna. Velkaantumisen johtui mm. v. 2016 sote-menojen ylityksestä, jotka maksettiin sotelle kertomusvuoden puolella sekä Savon Kuituverkon takausvastuiden maksamisesta sekä terveyskeskuksen remontista.

Savon Kuituverkko Oy:n yrityssaneeraus alkoi 25.7.2017 Pohjois-Savon käräjäoikeuden päätöksellä. Kiuruveden kaupunki maksoi Pohjois-Savon Osuuspankille takausvastuita n. 690.000 euroa. Tämän seurauksena kaupungista tuli Savon Kuituverkko Oy:n velkoja. Vuoden 2017 tilinpäätöksen mukaan kaupungin pitkäaikaiset saamiset Savon Kuituverkko Oy:ltä on yhteensä n. 930.000 euroa. Savon Kuituverkko Oy:n omistettujen osakkeiden ja saatavien osalta tilinpäätöksessä on arvioitava saatavan ja omistuksen kuranttiutta ja mahdollista arvonalentumiskirjaamistarvetta. Savon Kuituverkko Oy:n tappiollisuudella ja takausvastuun realisoitumisella on merkittävä negatiivinen vaikutus Kiuruveden kaupungin talouteen.

Taloudellisten sitoumusten lisäämiseen tulee kiinnittää huomioita ja niihin tulee suhtautua kriittisesti; Yrityskiinteistöt Oy ja Savon Kuituverkko Oy.

Kokonaisuutena arvioiden Kiuruveden taloudelliset tavoitteet toteutuivat hyvin.

5. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

5.1 KAUPUNGINHALLITUS Yleishallinto

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
4	3		1

Toteutui osittain:

Siirrytään pääosin sähköisen kokousmateriaalin käyttöön vuonna 2017.

Kaupunginhallitus ja tarkastuslautakunta ovat siirtyneet sähköiseen materiaaliin, teknisen lautakunnan ja sivistyslautakunnan kokousmateriaali koostuu paperisesta sekä sähköisestä materiaalista. Valtuuston kokousmateriaali koostuu paperisesta materiaalista.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Sähköiseen kokousmateriaalin käyttöönottoa edistää ja helpottaa toimivat, helppokäyttöiset laitteet sekä järjestelmät. Tietoliikenneyhteyksien sekä tietoturvan tulee olla toimiva ja käyttövarma. Luottamushenkilöiden omien laitteiden käyttömahdollisuus tulee selvittää. Postinkulun epävarmuus ja hitaus tukee sähköisen kokousmateriaaliin siirtymistä.

Tarkastusvuonna kaupunki teki ja saattoi ajan tasalle mm. seuraavia sääntöjä ja ohjeita:

- hallintosäntö, voimaan 1.6.2017
- Kiuruveden kaupunginhallituksen eettiset ohjeet
- Kiuruveden kaupungin ja Ylä-Savon SOTEn Itsenäisen asumisen toimenpideohjelma 2017-2018
- Kiuruveden kaupungin ja Ylä-Savon SOTEn Ikääntyneen väestön hyvinvointiohjelma 2017-2019

Tarkastuslautakunta huomioi, että kaupungilta puuttuu ohjeet sopimushallinnasta.

Vaikkakin hallintosäntöuudistuksen valmistelua ohjaamaan nimettiin ohjausryhmä, joka yhteistyössä eri toimijoiden kanssa teki hallintosäntöesityksen, olisi tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hallintosäntöluonnos tullut lähettää ”virallisesti” lausunnolle lautakuntiin ja tytäryhteisöille.

Positiivista on, että valtuuston päätös vuodelta 2013 kaupungin historian kirjoittamisesta on edennyt. Kertomusvuonna perustettiin historiatyöryhmä kaupungin vuosien 1980-2020 historiikin valmistelun loppuun saattamiseksi.

Ruokahuolto

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
4	3		1

Toteutui osittain / toteutuma epäselvä:

Kehitetään yhteistyössä lähiruokatoimijoiden kanssa uusia käyttökelpoisia tuotteita, joilla voidaan mahdollistaa lähiruuan käyttö myös jatkossa.

Annetussa vastauksesta ei käy selville toteutuiko tavoite.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Vuonna 2017 koko elintarvikemäärärahasta on käytetty lähiruokaan 23,8 % ja luomuun 3,4 %.

Kiuruvesi panostaa kotimaisiin raaka-aineisiin sekä luomu- ja lähiruokaan. Kouluruuan kotimaisuusaste on korkea.

Työ ruokahuollossa on erittäin raskasta. Tarkastuslautakunta tyytyväisenä huomioi, että työergonomiaa on kiinnitetty huomiota edesauttaen näin työssä jaksamista.

Elinkeinojen kehittäminen

Yritysneuvonta

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
2	2		

Tarkastuslautakunnan arvio:

Asetetut tavoitteet olivat selkeät ja helposti mitattavat.

Tarkastuslautakunta tyytyväisenä huomioi, että uusia yrityksiä perustettiin 34 kpl, mikä on huomattavasti enemmän kuin ed. vuosina (ed. vuonna 21, v. 2015 16). Myös lopettaneita yrityksiä oli vähemmän kuin aiempina vuosina 14 (ed. vuonna 49, v. 2015 21)

Kertomusvuonna toteutettiin tärkeitä hankkeita: Nivan kiertoliittymä sekä Nivan yritysalueen pihalue ja liikennejärjestelyt.

Elinkeinotoimi osoitti elinvoimaisuuttaan ja järjesti kertomusvuonna erilaisia aktivointi- ja infotilaisuuksia; Elinvoimaa Kiuruvedellä – Häikäisee illalla ja Yrittäjän päivän yhteistyössä Kiuruveden Urheilijoiden kanssa.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toimitiloista on paljon kysyntää, mutta kaupungilla ei ole tarjota sopivia toimitiloja yrityksille. Kaupungin katukuvassa on paljon tyhjiä toimitiloja, jotka eivät ole kaupungin omistuksessa. Pystyisikö elinkeinotoimi, toimitilojen omistajat ja vuokraajat yhteistyössä saamaan tyhjiin tiloihin uusia yrittäjiä. Näin keskustan kaupunkikuva elävöityisi.

Elinkeinojaosto kokoontui kaksi kertaa.

Elinkeinojen kehittäminen

Maaseudun kehittämissyksikkö

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
2	2		

Tarkastuslautakunnan arvio:

Leivosen alasajo ei toteutunut kertomusvuonna, joten tavoite 1 ei voinut toteutua.

Tarkastuslautakunta huomioi, että epäkohtiin pyritään tarttumaan. Esim. tiestön huonosta kunnossapidosta on kirjelmöity ministeri Bernerille.

Kiuruvedellä työpaikoista on alkutuotannossa (maa-, metsä-kalatalous) yli 25 %, kun koko maassa se on vain 3,2 %.

Maaseudun investoinnit olivat kertomusvuonna olivat n. 3 milj.€.

Maaseutuhallinto

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
3	3		

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tukijärjestelmät ovat monimutkaisia ja on erittäin tärkeää, että maatalousyrittäjille on pystytty turvaamaan maatalouspalveluiden hyvä saatavuus, tavoitettavuus ja henkilökohtainen asiantunteva palvelu. Tulevaan maakuntauudistukseen tulee pyrkiä vaikuttamaan niin, että nykyiset yhteistoiminta-alueen toimipisteet säilyvät.

Kiuruvesi, Keitele ja Pielavesi muodostavat Luoteis-Savon maaseutupalvelut yhteistoiminta-alueen, jonka järjestämisvastuu on Kiuruveden kaupungilla.

Tukea hakeneiden tilojen lukumäärä	2016	2017
Kiuruvesi	414	404
Pielavesi	188	186
Keitele	71	70
YHTEENSÄ	673	660

V. 2017 Kiuruvedelle maksettiin maataloustukea n. 30,5 milj.€ (ed. vuonna 30,0 milj.€). Tukea hakeneita tiloja Kiuruvedellä oli 404 (ed. vuonna 414). Kiuruvesi on Suomen toiseksi suurin maidontuottaja. Maitotiloja oli 136 (ed. vuonna 141) ja maitoa tuotettiin n. 57,1 milj. litraa (ed. vuonna 54,7 milj.littraa). Naudanlihaa tuotettiin n. 3,2 milj. kiloa (ed. vuonna 3,4 milj.kiloa).

Työllisyyden hoitaminen

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
1			1

Toteutui osittain:

Pyritään työllistämään mahdollisimman paljon niitä henkilöitä, joiden työmarkkinatuesta kaupunki joutuu maksamaan puolet

Kaupungin työllistäminen

Vuoden aikana palkkatuella työllistettiin 14 velvoitetyöllistettävää.

Kiuruveden kaupungin ja Kiuruveden Urheilijat ry:n välisen sopimuksen tavoitteena oli, että Kiuruveden Urheilijat työllistää palkkatuella vähintään 40 henkilöä. Palkkatuella työllistettiin 28 henkilöä. Lisäksi sopimuksen tavoitteena oli, että kuntouttavan työtoiminnan paikkoja järjestetään vähintään 60 henkilölle. Vuoden aikana paikkoja järjestettiin 49 henkilölle, joten tavoitteeseen ei päästy.

Maaliskuussa tuli TE-toimistolta tieto, että v. 2017 palkkatukea saa 20 henkilölle kuuden kuukauden ajaksi, joten sopimuksen tavoite ei tältä osin voinut toteutua.

Työttömyys vähentyi vuonna 2017. Työttömiä oli 13,0 % työvoimasta eli yhteensä 463 ja heistä alle 25 -vuotiaita 57 (92) ja yli 50-vuotiaita 199 (231). Edellisen vuoden lopussa työttömiä oli 15,4 % (559) . Pitkäaikaistyöttömiä oli 169 (169).

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta tyytyväisenä huomioi, että työttömyys on laskenut.

Pitkäaikaistyöttömyys on pysynyt samana ja heitä on suhteessa vähemmän kuin Ylä-Savossa ja muualla maassa. Työllisyyteen ja etenkin pitkäaikaistyöttömien työllistymiseen panostaminen tukee yksilön sekä yhteisön hyvinvointia. Tarkastuslautakunta tyytyväisenä huomioi, että kaupunki v. 2018 ottaa käyttöön työllistämisen kuntalisän.

Kaupungin työllisyyskehityksellä on ratkaiseva merkitys siihen, miten verotulot kehittyvät.

Työmarkkinatuen kuntaosuus on kääntynyt lievään nousuun 593.000 euroa (ed. vuonna 568.000)

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä kaupungin työnantajille maksamaa nuorten kesätyöllistämistukea. Kesätyö opettaa nuorelle työelämäntaitoja. Kesätyöllä on merkitystä myös nuoren koulutus- ja uravalintoihin.

Lautakunta keskusteli Kiuruveden Urheilijat ry:n ja työnantajien yhteistyöstä. Löytäisivätkö työttömät ja työnantajat, joilla on tarve saada kausiluonteista työvoimaa, toisensa paremmin mikäli Kiuruveden Urheilijat mainostaisi enemmän toimintaansa työnantajille?

Kaupungin ja Kiuruveden Urheilijat ry:n välinen sopimus yhteistyöstä työllisyyden hoitamiseksi. Sopimuksen kohteena ovat yli 300 päivää työttömänä olleet, työmarkkinatukeen oikeutetut kiuruvetiset henkilöt. V. 2017 kaupunki maksoi Kiuruveden Urheilijat ry:lle tehtävien hoitamisesta 110.000 euroa.

Sosiaalitoimi ja terveydenhuolto

Toiminnalliset tavoitteet (kaupungin talousarvio)

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
2		2	

Ei toteutunut:

Sosiaalitoimen ja terveydenhuollon lähipalvelujen turvaaminen
Lähipalvelut ovat lääkärin vastaanottotoiminnan osalta vähentyneet.

Erikoissairaanhoidon menojen hillitseminen perusterveydenhuoltoa vahvistamalla; lääkärin virat täytetään, ajanvarausvastaanoton toimivuutta parannetaan (vastaanotolle tulee päästä 1-2 viikossa)
Ostettu erikoissairaanhoito (Kys) ylitti talousarvion 473.000 eurolla. Akuuttivastaanotossa on edelleen ostolääkärit. Kalliin hoidon tasauksen nettokustannus Kiuruvedelle oli 248.000 euroa.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kiuruveden palvelusopimuksen kokonaissumma vuodelle 2017 oli 33,7 milj.€, josta Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin osuus (Kys) oli 8,4 milj.€. Vuoden 2017 toteuma oli 33,8 milj.€. Ylitys yhteensä n. 60.000 €. Valtuusto myönsi joulukuussa 2017 maksuosuuteen 0,5 milj.€ lisämäärärahan.

Joulukuussa 2017 valtuusto hyväksyi Ylä-Savon SOTE ky:n palvelusopimuksen ja järjestämissuunnitelman, joka supistaa ENSKA:n aukioloaikoja. Muutokset tulivat voimaan 2018 vuoden alusta.

Erittäin positiivinen asia on, että SOTE:n oman toiminnan menojen alittuminen lähes kompensoi erikoissairaanhoidon menojen ylityksen.

Terveydenhuollon palveluiden saatavuus lähipalveluna on asumismukavuuden ja myös turvallisuuden tunteen kannalta todella tärkeää. SOTE-palveluiden mahdollisimman kattavasta ja asukkaiden tarpeet huomioivasta tarjonnasta on pidettävä huolta.

Kiuruveden terveyskeskuksen remontti valmistui marraskuussa 2017. Tarkastuslautakunta teki tutustumiskäynnin remontoituihin tiloihin. Tarkastuslautakunnan mukaan remontissa on tehty hyviä ratkaisuja ja tilat ovat toimivat.

5.2

OPETUSLAUTAKUNTA

Varhaiskasvatuksen vastuualue

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
4	4		

Tarkastuslautakunnan arvio:

Varhaiskasvatuksen palvelut ovat välttämättömiä työssäkäyville sekä erilaista tukea tarvitseville perheille. Haasteena ovat aggressiivisesti käyttäytyvät lapset.

Perhepäivähoitomuotoja tulee kehittää niin, että perhepäivähoito säilyy edelleen hyvänä vaihtoehtona hoitopaikkojen järjestämiseksi.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan Kiuruvedellä lapsen hoidontarpeeseen pystytään reagoimaan nopeasti.

Sivistyslautakunta hyväksyi 21.6.2017 Kiuruveden uuden varhaiskasvatussuunnitelman, jonka laatiminen on vaatinut paljon työtä ja asiantuntemusta. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan siinä panostetaan lasten yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman kirjaamiseen.

Peruskoulutus vastuualue

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
3	3		

Tarkastuslautakunnan arvio:

Oppilaiden syrjäytymisen estäminen tulee hyvän oppimisen ohella olla perusopetuksen keskeisiä tavoitteita. Myös oppilaiden itsetunnon myönteinen kehittäminen sekä ryhmässä toimiminen ovat tärkeitä asioita.

Tarkastuslautakunnan mielestä on erittäin myönteistä, että sivukylälle rakennettiin uusi koulu. Kaupunki teki ennakkoluulottoman päätöksen hankkiessaan uuden koulurakennuksen vuokrasopimuksella.

Luupuvuden uusi koulurakennus otettiin käyttöön helmikuussa 2017.

Opetus- ja sivistyslautakunta yhdistettiin 1.6.2017 alkaen sivistyslautakunnaksi, jossa on 11 jäsentä.

Väestön väheneminen on vaikuttanut oppilasmäärään siten, että oppilaita oli peruskoulussa keskimäärin 867 (vuonna, 2016; 898, vuonna 2015; 917 ja v. 2014; 948).

Lukiokoulutus vastuualue

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
3	2	1	

Ei toteutunut:

Opiskelijoille järjestetään jatko-opintoihin valmentava kurssi. Varataan riittävä resurssi ei – oppivelvollisten opettamiseen ja ohjaamiseen

Jatko-opintoihin valmentavaa kurssia ei toteutettu. Ei-oppivelvollisten opettamiseen ja ohjaamiseen ei kevätkaudella tehty suunnitelmaa aikapulan vuoksi.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Vastuualueella kahtena edellisenä vuonna ollut tavoite; varataan riittävä resurssi ei-oppivelvollisten opettamiseen ja ohjaamiseen ei edelleenkään toteutunut.

Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että opiskelijoille järjestetään jatko-opintoihin valmentava kurssi ja tehdään suunnitelma ei-oppivelvollisten opettamiseen ja ohjaamisen. Opinto-ohjaus on

erittäin tärkeää, koska lukiolaisen on osattava jatko-opintoja varten tehdä oikeat kurssivalinnat jo opintojen alkuvaiheessa.

Vuoden 2016 tavoite: Arvioidaan opiskeluhoollon palvelut:

Tarkastuslautakunnalle annettu selvitys: Opiskeluhoollon palvelujen arviointi siirtyi kevätlukukaudelle 2017.

Opiskelijahuollon palvelut on arvioitu keväällä 2017 opiskeluhooltoryhmässä ja palvelujen piirissä olleiden opiskelijoiden kanssa. Opiskelijat ovat kiinnittäneet huomiota kouluruokaan, joka on usein loppunut kesken ja suullisen palautteen perusteella myös ruuan laatu on heikentynyt. Lisäksi opiskelijat kokevat, etteivät he ole päässeet kouluterveydenhoitajan vastaanotolle.

Lukion opiskelijamäärä on vuosien 2000 – 2017 aikana pudonnut sadalla. Lukion opiskelijamäärä vaikuttaa suoraan tuntikehykseen. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tämä heikentää opetuksen järjestämistä laadukkaasti ja vaikeuttaa suunnittelutyötä. Taloudellisten sopeutumistoimien (tilaratkaisut, virkojen yhdistämiset) lisäksi myös opetuksen määrästä on jouduttu tinkimään. Lisäksi opiskelijan valinnanvapaus on uhattuna, mikäli hän ei voi valita halumiaan kursseja ylioppilastutkintoon valmistautuessaan.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan Kiuruveden lukion opiskelijoilla on mahdollisuus saada erityisopetusta hyvin pienessä määrin. Tämä tarkoittaa lähinnä lukitesteuksia ja lukilausuntojen kirjoittamista ylioppilaslautakunnalle.

Tarkastuslautakunta tyytyväisenä huomioi, että lukio on panostanut markkinointiin. Lukiolla on omat Internet-sivut ja se on aktiivisesti mukana facebookissa ja Instagramissa. Mainokset ovat pirteitä ja houkuttelevia. Hyvällä ja erottuvalla markkinoinnilla lukioon saadaan lisää opiskelijoita.

Lukion toiminta on monipuolista; ratsastuslinja, LUMA-linja sekä uutena lentopallolinja.

Motivoitunut, innostunut ja kannustava opettaja lisää opiskelijan opiskelumotivaatiota ja vahvistaa itsetuntoa.

Lukion oppilasmäärä on vähentynyt 2 oppilaalla (148 oppilasta v. 2016). Lukiosta valmistui 44 oppilasta v. 2017 (42 oppilasta v. 2016).

5.3

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Sivistyspalvelut

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
3	2		1

Toteutui osittain:

Kulttuuritoimessa tavoitteena on museon ja kulttuuritalon kävijä- ja tapahtumamäärien pitäminen ennallaan.
Kulttuuritalon asiakasmäärät olivat kasvussa, mutta museon kävijämäärä laski edellisestä vuodesta.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kansalaisopiston kurssitarjonta on monipuolista ja kuntalaisten kurssitoiveita on kuunneltu ja toteutettu. Kansalaisopisto on edelleen tärkeä syrjäkylienkin matalan kynnyksen opinahjo.

Suomi 100- itsenäisyyden juhluvoiteen liittyviä tilaisuuksia järjestettiin ilahduttavan paljon.

Tarkastuslautakunta pitää kulttuuritalon pelihuonetoimintaa erittäin tärkeänä koululaiselle, joka ei ole enää hoidossa ja jonka vanhemmat ovat esim. töissä. Pelihuoneella koululainen on aikuisen valvonnassa. Tarkastuslautakunta toivoo, että toiminta jatkuu.

Lisäisikö parempi opastus kaupungin keskustasta museolle museon kävijämäärää?

Kirjastoauto liikennöi keväällä joka toinen viikko ja syksyllä kirjastoautovirkailijan jäätyä eläkkeelle kirjastoautotoiminta kilpailutettiin. Syksyllä kirjastoauton reittiä supistettiin ja auto ajoi joka toinen viikko kouluilla. Kirjaston kävijä- ja lainausmäärät laskivat osittain kirjastoautotoiminnan supistamisesta.

Vapaa-aikapalvelut

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
4	3		1

Toteutui osittain:

Selvitetään mahdollisuutta vakinaistaa etsivän nuorisotyön toimintaa.
Toimintakertomuksesta ei selvinnyt, onko tämä toteutunut.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta toistaa toiveensa, että Etsivän nuorisotyön työsuhteiden vakinaistaminen tulisi selvittää. Rahoituksen epävarmuus ei saisi olla riittävä peruste työn määräaikaisuudelle, kun tehtävä työ on muodostunut käytännössä pysyväksi osaksi kunnan toimintaa. Nuori tarvitsee pysyvän, turvallisen ja luottamuksellisen aikuiskontaktin.

Tarkastuslautakunta on erittäin huolissaan NEET-nuorista; työn ja koulutuksen ulkopuolelle jäävistä 15-28 vuotiaista nuorista, jotka eivät ole työelämän, koulutuksen tai harjoittelun piirissä. Suomen Nuorisotyön tilastojen mukaan NEET-nuorten määrä on Kiuruvedellä toiseksi korkein koko Suomessa nuorten kokonaismäärään suhteutettuna.

Tarkastuslautakunta tyytyväisenä huomioi, että Kiuruvedellä panostetaan eri ikäryhmien liikuntaan ja muihin vapaa-ajanpalveluihin.

Voimaa Vanhuuteen – ohjelma on esimerkillinen tapa saada ikäihmiset liikkumaan.

Liikuntapaikkojen käyttömaksut tulee pitää kohtuullisina, jotta hinta ei muodostu ratkaisevaksi tekijäksi välttää liikuntaa.

Uimahallin remontti alkoi 1.8.2017. Remontti sulkee uimahallin elokuuhun 2018 saakka. Remontin ajaksi liikuntatoimi on järjestänyt kyydityksen Pyhäjärven uimahalliin kerran viikossa.

5.4 TEKNINEN LAUTAKUNTA

Hallinto

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
3	3		

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta tyytyväisenä huomioi, että kahden ensimmäisen tavoitteen kohdalla on selkeä vastaus tavoitteen toteutumisesta. Tarkastuslautakunta on jo usean vuoden ajan toivonut tätä tapaa käytettävän.

Tarkastuslautakunta pitää erittäin hyvänä asiana, että kiinteistöt –tulosalueelle on palkattu tilapäinen rakennustyönvalvoja. Ammattitaitoinen lisätyövoima varmistaa talonrakennushankkeiden laadunvalvontaa. Lisäksi kiinteistöhoitajan työtehtäviä ja vastuita muuttamalla on kiinteistöpäällikön työmäärää ja töiden kuormittavuutta saatu tasoittumaan.

Rakennusvalvonta

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
3	3		

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että sähköistä lupapalvelua on kehitetty ja kehitetään edelleen.

Rakennuslupien määrä putosi yli 20 %, mutta lupien määrä toteutui yli talousarviotavoitteen.

Toimintatuotot alittuivat n. 19.200 euroa.

v. 2017 rakennuslupia myönnettiin 61 kpl (ed. vuonna 78); (asuinrakennukset 10; kaikki asuinrakennuksen laajennuslupia, talousrakennukset 12, loma-asunnot 4, karjarakennus 3; kaikki karjarakennuksen laajennus-/muutoslupia, muut maatalouden rakennukset 6, muut 26). Toimenpidelupia yhteensä 19 kpl (15 kpl) ja toimenpideilmoituksia 40 kpl (41). Purkamislupia myönnettiin 3 kpl (1) ja purkamisilmoituksia käsiteltiin 1 kpl (2).

Rakennusvalvontajaosto kokoontui neljä kertaa.

Tiet ja alueet

Yhdyskuntasuunnittelun sekä Liikenneväylät ja alueet vastuualueet

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
3	2		1

Toteutui osittain:

Tavoite 1. Kalliojärven-Hautajärven rantaosayleiskaava etenee ehdotusvaiheeseen.

Kalliojärven-Hautajärven seudun rantaosayleiskaavan perusselvityksiä päivitettiin, kartoitettiin maanomistajien toiveita nettikyselyllä ja valmisteltiin kaavan mitoitusta ja luonnosta.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta huomioi, että valtaosa kertomusvuoden kaavahankkeista on edennyt suunnitellussa aikataulussa. Tarkastuslautakunta painottaa, että kaavoittajan eläköityä tulee kaavoituksella jatkossakin olla riittävät resurssit hoitaa sille kuuluvia tehtäviä.

Yksityistiet muodostavat huomattavan osan haja-asutusalueen tieverkosta. Tarkastuslautakunta arvostaa Kiuruveden kaupungin panostusta yksityisteiden kunnossapidon ja parantamishankkeiden avustamisessa. Tärkeää on myös, että tiekunnille välitetään asiantuntevaa opastusta tien hoidosta ja perusparantamisesta.

Tarkastuslautakunta arvostaa, että kaupunki vaihtaa katuvalaisimia ympäristöystävällisiin ja kustannustehokkaisiin malleihin.

Yksityisteiden kunnossapidon avustamisessa tavoitteena oli 70 %:n avustus läpiajoteille ja 60 %:n muille teille. Laskennallinen avustusprosentti v. 2017 oli läpiajoteilla 59 % ja muilla teillä 53 % (v. 2016, 48 % ja 42 %).

Kiinteistöt

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
3	1	1	1

Ei toteutunut:

Kiinteistöjen ylläpitokulut ja –tuotot pidetään tasapainossa

Toimintatuotot alittuivat n. 18.100 € ja toimintakulut ylittivät n. 132.200 €. Valmistus omaan käyttöön –tulot alittuivat n. 6.700 euroa.

Toteutui osittain:

Kaupungin omistuksessa olevat rakennukset pidetään tehokkaassa käytössä. Tyhjiä ja tarpeettomista kiinteistöistä luovutaan. Tyhjä kiinteistö myydään julkisella tarjouskilpailulla. Huonokuntoiset rakennukset puretaan.

Tyhjiä ja käyttämättömiä tiloja on Lassi-Pekassa, Pössilässä, Väreessä ja Leivosessa. Vanhan Säästöpankki myytiin tammikuussa 2017 ja Puistolan päiväkodin myyntipäätös tehtiin valtuustossa 6.11.2017.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta huomioi, että valtuusto ei päätöksissään noudata asettamaansa toiminnallista tavoitetta (huonokuntoiset rakennukset puretaan); Lassi-Pekan purkamista lykättiin.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan kaupungilla ei ole riittäviä taloudellisia resursseja huoltaa ja korjata vanhenevia kiinteistöjä.

Suuressa osassa kaupungin kiinteistöissä on korjaustarvetta. Mikäli korjauksia ei voida tehdä ajoissa, rakenteissa olevista vaurioista voi syntyä sisäilmaongelma. Kaupungin kiinteistöjen korjausvelka on n. 10 – 15 milj.€.

Sisäilmaongelmat kaupungin kiinteistöissä jatkuvat (kaupungintalon sosiaalisiiipi, nuorisotalo, uimahalli, lukio, Nivan koulu, Hovin ryhmis, Virranranta). Sisäilmaongelmat vievät paljon työaika ja muita resursseja. Mikäli tätä ongelmaa ei saada pian kuriin, niin lapset ja työntekijät altistetaan tietoisesti sairastumisille.

Energiaa säästäviin toimenpiteisiin tulisi saada mukaan koko henkilöstö.

Tarkastuslautakunta huomioi rakennusten hyvän käyttöasteen, 96 %.

Vesi- ja viemärlaitos

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
2	2		

Tarkastuslautakunnan arvio:

Vuonna 2015 jätevesiviemäreiden vuotovesiprosentti oli 55,5 %, v. 2016 vuotovesiprosentti oli 46,9 % ja kertomusvuonna 49,66 %. Vesi- ja viemärlaitoksen tavoitteena on enintään 30 % vuoteen 2020 mennessä. Viemäriverkoston vuotovesiä tulee pienentää suunnitelmallisesti ja jätevesipuhdistamon ympäristölupapäätöksen mukaisesti.

Jätevesimaksutaksaa tarkistettiin ja uusi taksa tuli voimaan 1.4.2017.

Myydystä vesimäärästä jäi toteutumatta 41.000 m³ ja laskutetusta jätevedestä 29.000 m³. Arvioidut liittymismaksu tulot (30.000 euroa) toteutuivat 135 prosenttisesti (41.000 euroa).

6. INVESTOINNIT

Kaupungin bruttoinvestoinnit olivat kertomusvuonna 4,3 milj. euroa (ed. vuosi 3,4 milj.€).

Kertomusvuonna käynnistyi useita merkittäviä investointeja mm. uuden paloaseman rakentaminen ja uimahallin peruskorjaus.

Merkittäviä investointeja:

Nivan yritysalue ja liikennöinti, nettoinvestointi 234.600 €

Terveyskeskuksen ensiapu- ja vastaanottotilojen saneeraus 864.300 €.

Uimahalli, nettoinvestointi 419.400 €

Nivan kiertoliittymä 217.900 €

Kirkkokatu 414.900 €

Tulorahoituksella (vuosikate) pystyttiin kattamaan investoinnit. Investointien tulorahoitus oli 107,8 %, ed. vuonna 84,2 %.

Investointiosan valtuuston hyväksymättömät määräraharahaylitykset:

Kiinteistöt 63.407 €

Tarkastuslautakunnan arvio:

Vuosikate riitti kattamaan investoinnit.

Investoinnit ovat olleet tarkoituksenmukaisia ja investointiohjelma pysyi hyvin budjetissaan. Terveyskeskuksen remontin budjetti ylittyi jonkin verran lisätöiden takia.

Tarkastuslautakunta pitää Nivan yritysalueen ja liikennöinnin kehittämishanketta onnistuneena liikenneturvallisuuden ja kaupunkikuvan kannalta. Pohjois-Savon liitto korvasi hankkeen kustannuksista 50 % eli n. 215.000 €.

Investointeja jouduttiin lykkäämään ja ne tulevat myöhemmin toteutettaviksi.

Paloasema rahoitus toteutetaan 10 vuoden leasingilla Kuntarahoitus Oy:ltä. Tämä lisää käyttötalousmenoja n. 260.000 euroa/vuosi. Paloaseman kustannusarvio on n. 2,7 milj.€.

Tarkastuslautakunta korostaa, että kaupungin lainakanta ei saa kasvaa, vaan mieluummin pienentyä. Kuitenkin investointiohjelma vuosille 2018-2020 on noin 2,4 milj.€ suurempi kuin hyväksytyyn taloussuunnitelman vuosikatteen yhteensä ko. vuosina. Investointeja ei voida kokonaan kattaa tulorahoituksella vaan uutta lainaa on otettava vähintään tuo 2,4 milj.€. Lähes kaikki kaupungin rakennusinvestoinnit ovat korjausinvestointeja.

7. KAUPUNKIKONSERNI

Kaupungin konsernirakenteeseen kuuluvat

Tytäryhteisöt:

Kiinteistö Oy Kiuruveden Kiurunkulma
Kiuruveden Yrityskiinteistöt Oy
As Oy Kiuruveden Ruotu
Kiurunportti Oy

Kuntayhtymät:

Itä-Suomen Päihdehuollon ky
Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin ky
Pohjois-Savon liitto
Savon koulutuskuntayhtymä
Vaalijalan ky
Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä
Ylä-Savon SOTE –kuntayhtymä

Yhteis- ja omistusyhteisyhteisöt:

Ylä-Savon ICT-palvelut Oy
Ylä-Savon Jätehuolto Oy
Ylä-Savon Vesi Oy
Ylä-Savon Pääomarahasto Oy
Savon Eläinsairaala Oy

Yhdistelemättömät yhteisöt:

Virranniemi-säätiö (Koy Kiuruveden Kiurunkulma omistaa säätiöstä 50 %)
Asunto Oy Kiuruveden Pakastiainen

Kiinteistö Oy Kiuruveden Kiurunkulma

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
2	2		

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta tyytyväisenä toteaa, että yhtiö on pystynyt lyhentämään lainojaan eikä uutta lainaa otettu. Tarkastuslautakunta on kuitenkin huolestunut yhtiön suuresta lainamäärästä.

Tarkastuslautakunta huomioi, että vuokrasaavat ovat vähentyneet ja vuokran korotukset ovat maltillisia.

Yhtiössä tapahtui vuoden 2017 aikana henkilöstövaihdoksia toimitusjohtajan ja kirjanpitäjän jäädessä eläkkeelle. Yhtiön toimitusjohtajana aloitti 1.3.2017 Sirpa Luttinen. Yhtiö toimii kaupunkikonsernin ulkopuolisissa tiloissa, os. Niemistenkatu 1.

Yhtiö lyhensi lainoja 843.000 euroa, uutta lainaa ei otettu. Vuokria korotettiin 1.4.2017 alkaen pääsääntöisesti 0,18 euroa/ m²/kk.

Kiuruveden Yrityskiinteistöt Oy

Toiminnalliset tavoitteet

Yhteensä	Toteutui	Ei toteutunut	Toteutui osittain
3	3		

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta huomioi, että vuokrasaavat pienenevät merkittävästi vuoteen 2016 verrattuna, johtuen pääasiassa vanhojen vuokrasaavien luottotappiokirjauksista. Vuokratulot pienenevät ed. vuoteen verrattuna n. 56.000 euroa.

Kaupunki maksoi kertomusvuonna yhtiölle avustusta 152.000 €, joka sisälsi yhtiön lainojen hoitokulut ja Metallihallin vuokran. Yhtiö lyhensi lainoja vain 55.000 €. Yhtiö otti uutta lainaa 100.000 €.

Yhtiön vuoden 2017 tappio on 858.000 euroa, josta arvonalentumisia 641.000 € ja luottotappiokirjauksia 269.000 €. Tilikauden suuri tappio tulee todennäköisesti aiheuttaman uudelleen arvonalennuskirjauksia kaupungin kirjanpidossa.

Yhtiön edellisten tilikausien tappiot ovat - 5.316.000 €. Yhtiön kannattavuuden parantamiseen vaaditaan merkittäviä toimia.

Yhtiöllä on pitkäaikaista vierasta pääomaa 5.355.000 euroa. Lainakustannukset ovat haaste, johon yhtiön on suhtauduttava vakavasti.

Kaupunki on kirjannut tytäryhtiön arvonalennusta vuosina 2014-2017 yhteensä n. 2,1 milj.€. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä arvonalentumista on kirjattu n. 447.000 euroa. Tämän jälkeen on kirjattu kaikki vuoden 2016 loppuun mennessä muodostuneet arvonalennukset.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan olisi kirjanpidollisesti järkevää, että yhtiön tilikauden tappioiden vaatiminen verotuksessa vähennyskelpoiseksi tapahtuisi vasta silloin kun yhtiön tulos on ylijäämäinen.

Yhtiö on suuri osa kaupungin elinkeinopolitiikkaa. Uuden yhtiöhallituksen rooli korostuu entisestään; miten yhtiö toimii omistajan tahdon mukaisesti.

Yhtiö ei lyhentänyt lainojaan vuosina 2016-2017. Vuonna 2018 se maksaa vain osan lyhennyksistä. Tämän johdosta kaupungin ei ole tarvinnut myöntää yhtiölle avusta niin paljon kuin aikaisempina vuosina. Kaupungin on jatkettava avustuksen maksamista siihen saakka kunnes yhtiö pystyy vastaamaan lainojen lyhennykset omasta tuloksestaan eli todennäköisesti tulevina vuosina kaupunki joutuu edelleen avustamaan yhtiötä n. 0,7 milj.€/vuosi.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan uusissa tehdyissä vuokrasopimuksissa sähkö-, vesi- ja jätemaksut eivät sisälly vuokraan vaan ne ovat vuokralaisen maksettavia.

8. HENKILÖSTÖ

Henkilöstöraportti vuodelta 2017 käsiteltiin kaupunginhallituksen kokouksessa 14.5.2018.

Henkilöstön määrä v. 2017 oli 386 (ed. vuonna 373). Tästä vakinaisessa virka- tai työsuhteessa oli 293 henkilöä (293), määräaikaisessa ml. oppisopimus 64 henkilöä (66), sijaisia 22 (13) ja työllistettyjä 7 (1). Naisia kaupungin palveluksessa oli 305 ja miehiä 81.

Henkilöstön sairauspoissaoloja oli v. 2017 aikana 13,5 päivää henkilöä kohti (edell. vuonna 10,6 pv).

Henkilöstön keski-ikä oli v. 2017 lopussa 48,9 vuotta. Vuonna 2016 henkilöstön keski-ikä oli 48,4 vuotta ja kunta-alalla keskimäärin 45,8 vuotta. Henkilöstön keski-ikä on korkein teknisessä palvelukeskuksessa. Vuoden 2017 aikana eläkkeelle siirtyi 13 henkilöä (sis. kaikki eläkejärjestelyt).

Vuoden 2017 henkilöstökulut olivat yhteensä noin 15,0 milj.€, josta palkkojen ja palkkioiden osuus oli noin 11,3 milj. € ja henkilösivukulujen osuus oli noin 3,7 milj. €.

Henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion n. 6.000 eurolla. Henkilöstökulut pienenevät n. 620.000 euroa vuoteen 2016 verrattuna eli -4,0 % lähinnä Kiky sopimuksen ansiosta.

Kertomusvuonna henkilöstöjaoston kokouksia pidettiin viisi ja yhteistoimintaelimen kolme.

Ritarikuntien kunniamerkin sai viisi kaupungin työntekijää.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta kaipaa henkilöstöraporttiin tietoa siitä mitkä sairaudet aiheuttavat sairauslomia. Tarkastuslautakunta toistaa toiveensa, että henkilöstöraporttiin tulisi lisäinformaationa mm. koulutuspäivien määrät sekä kuinka moni on osallistunut koulutuksiin (sisäinen ja ulkoinen koulutus). Henkilöstön kouluttautumista tulee motivoida ja kannustaa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että henkilöstöllä on kaikissa yksiköissä yhtäläiset mahdollisuudet osallistua koulutuksiin.

Kaupungin työterveyshuollon kustannukset painottuvat aikaisempaa enemmän sairaanhoidosta aiheutuviin kustannuksiin. Ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin on kiinnitettävä enemmän huomiota, jotta sairauksia voidaan vähentää ja niihin puututaan ajoissa.

Tarkastuslautakunta huomioi, että sairauspoissaalojen määrä on lisääntynyt edellisestä vuodesta. Työhyvinvointiin, työssä jaksamiseen ja työssä pysymiseen tulee kiinnittää huomioita. Hyvinvoivalla työntekijällä on valtava merkitys myös kaupungin talouteen. Työntekijöiden viihtyvyyden kannalta oman työyhteisön hyvä henki on keskeinen asia.

Työhyvinvointia tukemaan tulisi ottaa käyttöön liikunta- ja kulttuurisetelit.

Hyvä perehdyttäminen lyhentää työn ja toimintatapojen oppimiseen tarvittavaa aikaa. Kaupungilla tulisi olla perehdyttämis- ja henkilöstöopas. Perehdyttäminen auttaa myös ns. hiljaisen tiedon säilyttämisessä organisaatiossa.

Etätömahdollisuuden tarjoaminen tukee kaupungin strategiaan kirjattua työhyvinvoinnille asetettu-

ja tavoitteita. Kertomusvuonna etätyömahdollisuutta käytti 8 henkilöä, yhteensä 43 päivää.

Yhdeksi isoksi haasteeksi nousee henkilöstöressurssien riittävä ja tasavertainen turvaaminen taloudellisuuspaineiden alla. Esim. eläköityvien tilalle ei aina oteta uusia työntekijöitä, vaan tehtävät jaetaan organisaatiossa uudestaan. Tämä vaatii osaavaa ja ennakoivaa muutosjohtamista ja ns. hiljaisen tiedon siirtymisen varmistamista.

Tarkastuslautakunta tyytyväisenä huomioi, että kaupunki arvostaa työntekijöitään hakemalla heille kunniamerkkejä.

Tarkastuslautakunta huomioi, että kertomusvuonna aloitettiin pitkään suunnitelmassa ollut TVA-projekti.

Tarkastuslautakunta haluaa tuoda esille kaupungin tehtävä- ja virkanimikkeiden nykyaikaistamisen.

Kaupunginsihteerin valintapäätös v. 2015

Valinnasta tehtiin työsyRJntähaaste, josta Itä-Suomen syyttäjävirston kihlakunnansyyttäjä teki syyttämättä jättämisestä päätöksen 14.3.2017.

Liittyen tasa-arvolakiin perustuvaan riita-asiaan Pohjois-Savon kärjääoikeudessa, Kiuruveden kaupunki ja asian riitauttanut henkilö sopivat sovintosopimuksen, jossa kaupunki suoritti asianosaiselle 15.000 euroa. Sovintosopimuksessa ei otettu kantaa miltään osin osapuolten vaatimuksiin eikä väitteiden oikeellisuuteen tai oikeudelliseen arviointiin, vaan sovinto tehtiin ainoastaan enemmän asian käsittelyn välttämiseksi ja oikeudenkäynnin päättämiseksi.

Valtuusto valitsi 16.1.2017 äänin 31-1 kaupunginsihteeriksi oikeustieteen maisteri Tuomo Sallisen. Kaupunginsihteeriksi Tuomo Salliselle myönnettiin palkatonta virkavapaata ajalle 1.8.2017 – 31.7.2018. Vs. kaupunginsihteerinä on toiminut 18.9.2017 alkaen Noora Pajari. Sivistystoimenjohtajan virka jätettiin täyttämättä. Nivan koulun rehtori Minna Lilja aloitti sivistystoimenvastaavana ja sivistystoimenjohtajan tehtäviä jaettiin myös yläkoulun rehtori Matti Heikinmaalle, kulttuurisihteeriksi Heidi Huhtilaiselle sekä toimistosihteeriksi Irma Torssoselle.

Henkilöstön terveyspalvelut tuotti Terveyspalvelu Verso Oy. Työterveyshuollon kustannukset olivat n. 250.000 €, Kela korvaa kustannuksista n. 40 %.

9. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA SEKÄ KONSERNIVALVONTA

Valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista kaupungissa ja kaupunkikonsernissa (KL 14 §). Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee perustua järjestelmälliseen ja dokumentoituun toimintatapaan. Tilintarkastajien on tarkastettava onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti (KL 123 §).

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on järjestetty pääsääntöisesti asianmukaisesti.

Tilintarkastaja on tarkastustoiminnassaan korostanut sisäisen valvonnan ja konserniohjauksen valvonnan merkitystä.

Johtoryhmä toteutti kertomusvuonna riskienhallintaprojektin, jonka tavoitteena oli valmistella kaupungille riskienhallintasuunnitelma ja käsikirja sekä kokonaisvaltaisen riskienhallinnan työkalut. Valtuusto hyväksyi 19.2.2018 Kiuruveden kaupungin ja kaupunkikonsernin riskienhallinnan periaatteet.

Kiuruveden kaupungin sisäisen valvonnan yleishoje on vuodelta 2010, ohje tulee uudistaa!

Kaupungin tulee kiinnittää erityistä huomioita sopimuksia laadittaessa, että niissä on huomioitu tietosuoja, riski- ja kriisitilanteet. **Sopimushallinnasta tulee tehdä ohjeistus.**

Uudistunut hankintalainsäädäntö on huomioitava kilpailutuksia valmisteltaessa. Hankintaohjeistus on päivitettävä vastaamaan uuden hankintalain muutoksia. Hyvällä ohjeistuksella ja koulutuksella vähennetään valitusriskiä kaupungin julkisista hankinnoista. (Hankintaohje on hyväksytty valtuustossa 21.5.2018).

EU:n tietosuoja-asetuksen asettamat veloitteet on huomioitava kaupungin toiminnassa viimeistään 25. toukokuuta 2018 alkaen. Tietosuoja-asetukseen sisältyy sekä hallinnollisia että tietoteknisiä vaatimuksia yksityisyyden suojan parantamiseksi henkilötietojen käsittelyssä. Näiden vaatimusten toteuttamiseksi henkilöstön on koulutauduttava.

Käteiskassan hoitoa koskevat ohjeet päivitettiin kertomusvuonna.

Konsernivalvonta:

Konserniohjeet ovat vanhentuneet ja niiden **päivitys on suositeltavaa toteuttaa** uutta kuntalakiä vastaavaksi. Konserniohjeen täytäntöönpano tulee näkyä tytäryhtiöiden toimintatavoissa. Lisäksi konserniohjeessa tulee huomioida tappiollisen tytäryhtiön osalta mahdollisuus tiukempaan tuloseräntään ja budjetointiin.

Konserniohje kohta 5. Kaupungin toimielinten toimivallanjako

Kaupunginhallitus ei ole tehnyt päätöksiä, joissa se olisi antanut ohjeita tytäryhteisöille. Ohjeita kaupungin edustajille on voitu antaa suullisesti kaupunginhallituksen kokouksen yhteydessä, mutta varsinaisesta antomenettelystä ei ole tehty päätöstä.

Valtuusto ei ole vahvistanut omistajapoliittisia linjauksia tilikaudelle. Omistajaohjauksella tulee huolehtia siitä, että kaupungin tytäryhtiöiden toiminnassa otetaan huomioon kaupunkikonsernin kokonaisuus Kuntalain 47 §:n mukaisesti. Kaupungin tulee kirjata ja vahvistaa omistajaohjeistuksen periaatteet.

Kaupunkikonsernin riskienhallintaa ja seurantaa ei ole vastuutettu konsernijohtajan osalta selkeästi.

Tarkastuslautakunta pitää erittäin hyvänä asiana, että konsernijohtaja-kaupunginjohtaja ei ole tytäryhtiöiden hallituksessa. Kaupunginjohtajalla on Koy Kiuruveden Kiurunkulman ja Kiuruveden Yrityskiihteistöt Oy:n hallituksen kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus, mutta hän ei ole hallituksen varsinainen jäsen eikä puheenjohtaja.

10. VUODEN 2016 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHDYT TOIMENPITEET

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä arviointikertomuksen jälkiseurantaa. Keskeistä arviointityön merkityksen kannalta on se, miten arviointikertomusta ja sen sisältöä käsitellään valtuustossa ja miten arviointia hyödynnetään kaupungin toiminnassa.

Vuoden 2016 tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen mukaan kaupunginhallituksen tulee varmistua siitä, että hallintokunnat ja myös tytäryhtiöt antavat selvityksen syyskuun 2017 loppuun mennessä arviointikertomuksessa julkituotujen havaintojen ja suositusten johdosta tehdyistä toimenpiteistä.

Tarkastuslautakunta kävi keskustelun vuoden v. 2016 arviointikertomuksen johdosta annetuista selvityksistä ja toimenpiteistä ja merkitsi se tiedoksi kokouksessaan 31.10.2017 § 94. Konsernivalvonnan osalta tehdyt toimenpiteet jäivät osin epäselviksi ja tarkastuslautakunta pyysi niistä lisäselvitystä. Tarkastuslautakunta käsitteli ja hyväksyi lisäselvityksen 19.12.2017 § 114.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Vuoden 2016 johdosta annetut selvitykset ja toimenpiteet käsiteltiin kaupunginhallituksessa vasta 30.10.2017. Kertomusvuoden 2017 arviointikertomuksen johdosta tehdyt selvitykset ja toimenpiteet tulee käsitellä niin, että ne ovat tarkastuslautakunnan kokouksessa 9.10.2018.

Tarkastuslautakunnan mielestä annetut selvitykset ja lisäselitys olivat riittävän kattavat ja perusteelliset.

11. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tarkastuslautakunnan arviointityötä ovat jälleen vaikeuttaneet toiminnallisten tavoitteiden täsmällisten mittareiden puutteet sekä se, että toimenpiteiden ja toteutusselvityksen välillä ei ole aina nähtävissä selkeää yhteyttä.

Edelleen tarkastuslautakunta korostaa, että toimintakertomuksessa tulisi jokaisen tavoitteen kohdalla olla selkeänä vastaus siihen, onko tavoite toteutunut vai ei. Lisäksi toimintakertomuksessa olisi nykyistä selvemmin esitettävä perusteet, miksi tavoitetta ei ole saavutettu ja miten tavoite voidaan saavuttaa.

Kertomusvuonna tavoitteita oli yhteensä 54, joista toteutui 43 (79,6 %), ei toteutunut 4 (7,4 %) ja osittain toteutui 7 (13,0 %).

Tarkastuslautakunta tyytyväisenä huomioi, että toiminnallisten tavoitteiden määrää oli vähennetty ja tavoitteet toteutuivat edellisvuosia paremmin.

Tarkastuslautakunta pitää väestömäärän rajua laskua, kaupunkikonsernin velkakehitystä, työttömyyttä sekä huoltosuhteen kasvua erityisen huolestuttavana.

Lainakannan kasvu on jatkunut voimakkaana. Asukasta kohden laskettu lainamäärä on selvästi valtakunnan kesiarvotason suurempi. Alhaisen korkotason ei voida luottaa jatkuvan ikuisesti ja on selvä, että hallitsematon velkaantumiskehitys tulee pysäyttää.

Tilikauden tulos oli ylijäämäinen ja myös merkittävästi talousarviota parempi. Myös saavutettu vuosikate ylitti selvästi poistotason, mitä voidaan pitää hyvänä saavutuksena.

Talouden todellista tilaa tulee kuitenkin arvioida kriittisesti, kun otetaan huomioon kaupungin vesi- ja viemäriverkoston ja kiinteistöjen saneerausvelka sekä kiinteistöjen jatkuvat sisäilmaongelmat. Jatkossa kaupungin tulokseen vaikuttavat merkittävästi kaupungin omien kiinteistöjen korjausmenojen lisäksi käytöstä poistettujen kiinteistöjen arvonalentumiskirjaukset ja mahdolliset purkukustannukset. Tämän lisäksi konsernitilinpäätökseen vaikuttavat myös tytäryhtiöiden, kuten Yrityskiinteistöt Oy:n suorittamat arvonalentumiset.

Positiivista on, että Kiuruvedelle saatiin yli 30 uutta yritystä. Valtionosuuksien vähentyessä elinkeinoelämän merkitys korostuu.

12. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin talous on kuntalain 110 §:n edellyttämässä tasapainossa.

Tilintarkastajan suorittama tilintarkastus on tarkastuslautakunnan näkemysten mukaan tehty riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että kaupungin hallintoa ja taloutta on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2017 valtuuston käsiteltäväksi. Tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa julkituoduista havainnoista ja suosituksista vastauksen kaupunginhallitukselta syyskuun loppuun mennessä. Kaupunginhallituksen käsittelyn jälkeen vastaukset tulee toimittaa tiedoksi valtuustolle ja tarkastuslautakunnalle. Tarkastuslautakunta painottaa, että vastauksista tulee selvittää, mihin konkreettisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin johtoa ja koko henkilöstöä sekä tarkastuslautakunnassa vierailleita asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä.

Kiuruveden kaupungin tarkastuslautakunta 11.6.2018

Sirpa Piippo
puheenjohtaja

Juha Tapaninen
varapuheenjohtaja

Tarja Arbelius
jäsen

Harri Keskitalo
jäsen

Anni Kulhomäki
jäsen

LIITE: Tilastoja:

Väestön vähennys

2014	2015	2016	2017
-114	-149	-155	-159

Yli-/ alijäämä milj.€

2014	2015	2016	2017
0	0,203	-0,685	0,306

Vuosikate

2014	2015	2016	2017
2,42M€	3,58 M€	2,89 M€	4,24 M€
276/as	416/as	342/as	511/as

Verotulot

2014	2015	2016	2017
24,2M€	24,9 M€	23,6 M€	24,5 M€

Valtionosuudet

2014	2015	2016	2017
29,9M€	30,2 M€	31,3 M€	31,2 M€

Investoinnit -brutto

2014	2015	2016	2017
5,87M€	3,31 M€	3,43 M€	4,32 M€

Kaupungin lainakanta

2014	2015	2016	2017
29,6M€	29,9 M€	29,2 M€	31,4 M€
3379/as	3480/as	3455/as	3788/as

Kuntakonsernin lainakanta

2014	2015	2016	2017
54,51M€	55,61 M€	54,56M€	56,50 M€
6227/as	6466/as	6461/as	6821/as

Taseeseen kertynyt ylijäämä 31.12.

2014	2015	2016	2017
1,9milj.€	1,7 milj.€	1,0milj.€	1,4 milj.€